

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Secunda. Quodnam sit supremum genus in Prædicamento substantiæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

ma, causam per ordinem ad effectum, potentiam per ordinem ad objectum, ubi tamen extrema non sunt essentia relationis, effectus quoque non est essentia causae, nec objectum est essentia potentiae.

DICO 3. *Perseitas etiam non consistit in re-*

secundu aptitudinali ad quem sequitur negatio essendi in alio. Probatur. Quia sicut nihil positivum vere constituitur per aliquid negativum, ita nihil absolutum per aliquid respectivum, sed ille respectus aptitudinalis est merum quid relativum, ergo non poterit in illo consistere ratio substantiae & perseitatis. Hinc dicendum quod illa aptitudo ad existendum sine dependentia ad aliud emanet à perseitate veluti à radice.

QUAESTIO II.

Quod nam sit supremum genus in Pradicatione Substantiae.

Quoniam Substantia prout contradi-

tingitur ab accidente trifariam sumi potest; Primum prout comprehendit omne illud, quod per se & à se existit & nulli alteri inheret, nec acti, nec aptitudine & sic comprehendit tam Deum, quam substantias creatas, tam simplices quam compositas, tam completas quam incompletas; & hoc modo accepta substantia dicitur à subsistendo & non à substando, quia Deus super omnia benedictus substantiarum substantia est, & tamen nulli rei subsistat minus alicui accidenti. Secundò modo accipitur pro omni eo quod per se non tamen à se existit, & sic comprehendit substantias creatas tantum, sive illae complete fuerint, sive partes integrales, vel essentielles &c. & dicitur talis non solum à subsistendo, sed etiam à substando, quia omnis substantia creata subsistere potest accidentibus. Tertio strictissime accipitur prout comprehendit omne ens creatum in se & per se existens, intelligendo per se illud quod non solum excludit inhaerentiam, sed etiam esse in alio ut pars in comparte, vel ut pars in toto & in hoc sensu comprehendit tam substantias simplices quam compositas. Ex his itaque; tribus accipiendi modis substantiae queritur quanam substantia, seu in quanam acceptione substantia constituat supremam genus substantiae, seu primi pradicamenti. Circa quam materiam quintuplex est sententia. Prima sententia est Gregorii Major. Marfilii Bonetti Averse & Nominalium, qui constituunt supremum genus pradicamenti substantiae in prima acceptione utpote qui omnes affirmant Deum in largiori acceptione posse esse in pradicamento substantiae. Secunda sententia est Ammonii, Simplicii, Boethii & plurimorum Graecorum qui substantiam in secunda acceptione pro supremo genere statuunt, & consequenter asserunt non modo partes substantiales, vel integrales in pradicamento ponunt, sed etiam omnes differentias essentielles in eo collocant. Tertia sententia est Plotini, Alberti, Aegyptii Honorati qui asserunt solum substantiam corpoream supremum genus. Quarta sententia est Nyphi, Averroes, Gandavenfis qui substantiam corpoream cor-

ruptibilem pro supremo genere collocant, ut non modo angelos cum priori sententia, verum etiam caelos à pradicamento substantiae excludant. Quinta denique est communissima sententia quae substantiam completam finitam, realem, sive illa sit spiritualis, sive materialis, prout sumitur in tertia acceptione, pro supremo genere constituit, & haec sententia est Scoti Scotistarum D. Thomae & Thomistarum communiter. Quia tamen hi authores non distinguunt de directa & indirecta positione, seu prout aliqua directè & aliqua reductivè in pradicamento aliquo constituuntur, idè forte medià incedam vià. Interim.

DICO I. *Substantia in primo accipiendi modo ex pra allegatis non constituit supremum genus pradicamenti substantiae.* Haec sententia non modo in Scholis realibus communis, verum etiam est clara & expressa meo D. Augustini lib. 4. Confessio. cap. 16. ubi sic ait: *Et satis aperte mihi videbantur loquentes de substantiis sicuti est homo, & quae in illis essent, sicuti est figura hominis, qualis sit, & statura quot pedum sit: & cognatio cujus frater sit; aut ubi sit constitutus; aut quando natus; aut ster, an sedeat, an calcet, vel armatus sit, aut aliquid faciat, aut aliquid pariat, & quaecumque in his novem generibus quorum exempli gratia quaedam posui, vel in ipso substantiae genere innumerabilia reperiuntur; Quid mihi hoc proderat quando & oberat cum etiam te Deus meus mirabiliter simplicem, atque incommunicabilem illi decem pradicamentis putans quidquid esset omnino comprehensum, sic intelligere conarer quasi & tu subjectum esses tuae magnitudinis aut pulchritudinis, aut illa essent in te quasi subjecto sicut in corpore cum tua magnitudo & tua pulchritudo sis tu ipse, corpus autem non eo sit magnum quo corpus est, quia etsi minus magnum & minus pulchrum esset, nihilominus corpus esset, falsitas enim erat quam de te cogitabam non veritas & signa mea, non firmamenta beatitudinis tuae. Insuper enim & ita fiebat in me, ut terra spinas & tribulos pareret mihi & cum labore perventrem ad panem meum.* In quibus verbis expressè D. Augustinus asserit Deum super omnia benedictum non contineri in pradicamento allegatis rationibus, quia quidquid in pradicamento collocatur, vel est subjectum accidentium, vel ipsum accidens. Deus verò propter suam summam simplicitatem & immutabilitatem non potest substare accidentibus. Item lib. 7. de Trinit. cap. 5. ut eum refert Scotus 1. d. 8. q. 3. 8. Tene opinionem meam mediam, ubi expressè dicit Augustinus: *Manifestum est Deum abusive vocari substantiam, supra quae verba explicant qualiter nam convincat, sic loquitur, Haec ratio sic tenet (intellige eò quod Deus non possit substare accidentibus) Non intelligit quod ratio substantiae sit substare accidentibus, sed ut substantia est genus, est limitata, omnia autem substantia limitata est capax accidentis, ergo substantia quaecumque, est in genere potest substare alicui accidenti, Deus autem non, ergo.* Augustino concordat Mellissus, Bernardus qui semper & ubiq; immutabilitatem DEI summe concelebrat, & omnem ab eo excludit imperfectionem qualis est substare accidentibus. Unum locum Eius quo nobis specialius favet adduco Sermo 6. in Cant. Cant. Ubi postquam Sermonem quinto egisset

II. In prima acceptione non constituit hoc pradicamentum.

de quatuor spirituum generibus videlicet Dei, Angeli, hominis & pecoris differuisset singulisque, ad munia sua exercenda corpora aliqua attribuisse (Ex mente intelligi aliorum, & dubitanter loquendo, vel intelligendo per corpora accidentium variationem) tandem, veluti perfectionem soli Deo competentem cõcludit: Deum omnino incorporeum, seu omnimodè ilimitatum, ut nullo modo accidentibus sub stare possit dicens: *Demus, ergò securi veram soli Deo, sicut immortalitatem, ita & incorporeitatem, quod solus spirituum universam corpoream naturam eo usq; transcendat, ut quocumq; corpore (Nota bene quocumq; corpore etiam angelico) in quocumq; opere non indigeat, solo spirituali natu cum vult, ad quæcunq; vult agenda contentus &c.* Ex qua autoritate sic deducitur conclusio, Illud quod est summè simplex & minis compositum quàm differentia, non potest constare genere & differentia, sed omne quod ponitur in prædicamento debet esse sub genere, ergò Deus cum sit simplicissimus nullo modo sub prædicamento contineri potest. Favet huic conclusioni D. Bernardus non modò in allegato loco, sed etiam in omnibus illis in quibus Deum necessarium infinitum & perfectissimum solidissimè propugnat. Accipe clarum ejus textum Serm. 51. de diversis ubi hæc habet. *Unus Deus est non habet sui generis cui valeat comparari.* Sed quæ ponuntur in prædicamenti debent ad alia comparari, ergò: Et ne longior sim addo mentem ejus in puris terminis lib. 3. de Amore Dei cap. 10. *Deus est summè & æterna substantia non subiecta prædicamenti vocum, aut cogitabilium.*

Probatur Conclusio etiam

ratione per Doctorem insinuata. Omne genus ut genus dicit partem essentiæ, ergò genus ut genus est quid limitatum, probatur consequentia: solum finitum potest esse pars alicujus totius, ergò si genus est pars alicujus totius ex sua ratione formali est finitum & limitatum, probatur aut. quia nullum infinitum potest habere rationem partis, cum infinito nihil majus sit, parte autem est majus totum, subsumo substantia genus hujus prædicamenti ut genus est ens limitatum, ergò Deus summè infinitus non poterit contineri sub ea veluti sub genere & consequenter, Deus in prædicamento poni nequit, & ulterius sequitur quòd nec substantia in prima acceptione sit supremum genus hujus prædicamenti, quia in illa acceptione etiam comprehendit Deum super omnia benedictum. Sed Contra Conclusionem.

III.

Opponitur: Autoritas D. Augustini 5. Trinit. cap. 2. ubi ait: *Est tamen (Deus) sine dubitatione substantia, vel essentia, Exodi 3. Ego sum qui sum, quod enim mutatur non servat ipsum esse.* Damasceni 1. de Justific. cap. 7. dicit incorpoream esse differentiam substantiæ & sub se continere Deum & angelos: & 5. Trin. cap. 8. ait iterum D. August. quædam prædicamenta dici propriè de Deo, substantiam, scilicet relationem, & actionem, cætera impropiè & metaphorice. R. ad primam Authorem D. Augustini cum ibi non asserere, quòd Deus possit poni in prædicamento substantiæ, sed dicere Deum substantiam esse, quod vocabulum est

natum representare tam substantiam prædicamentalem, quàm ipsum Deum & hoc ex eo quia Philosophi & Patres nomina adhibita ad significandas substantias creatas etiam adhibent ad significandam increatam, ut dicit: *Essentiam dico (capite octavo), quæ & in Græce dicitur quam usitatum (nò dicit propriè, sed ex communi quodammodo usu) substantiam vocamus.* Ad secundam autoritatem ejusdem Doctoris Sancti dico eodem modo eum solummodo velle quòd termini significantes prædicamenta illa possunt etiam dici de Deo non in sensu prædicamentorum illorum, sed in propria significatione absq; imperfectionibus quæ prædicamenta involvunt, ut sunt potentialitas, limitatio, compositio &c. Unde dicit 7. Trinit. cap. 3. Deum non esse ens scilicet prædicamentale, sed super ens, neque substantiam, sed super substantiam, eodem modo Responderi potest ad Autoritatem inter mediam D. Damasceni, Quod si Aristoteles adduceretur etiam pro contraria sententia explicari possit, quòd per Deum intellexerit non verum Deum quem agnovit, sed Deos positos ab antiquis qui dicebantur substantiæ quædam superiores subtilissima corpora habentes similes homines iis tamen perfectiores quia immortales.

Instatur. Omnis substantia substans accidentibus potest poni in prædicamento substantiæ, sed Deus potest substare accidentibus, ergò poterit poni in prædicamento substantiæ, probatur mi. Illud est accidens quòd potest adesse, vel abesse sine subiecti corruptione, sed hæc potest esse in DEO, ergò: probatur, Deus sine sua corruptione dicitur Justificator, dicitur creator &c. sed hæc possunt adesse & abesse & Deus ipsis substare, ergò. R. dist. negando minorem cum minori probationis, cujus probationem dist. Dicitur Justificator & Creator per formam accidentalem intrinsecè in DEO inhaerentem & in ipso subiectatam nego ant. ma. per extrinsecam denominationem concedo ma. & nego minorem pro secunda parte, cum consequentia.

Urgetur: Volitio quæ Deus voluit ab æterno esse creator est realis forma, sed illa potuit non esse in Deo, ergò etiam aliquid accidens reale est in Deo: probatur mi. Illa volitio est libera, sed de ratione liberi est ut possit esse, vel non esse, ergo illa volitio potuit non esse consequenter accidens est, & aliquid in Deo. Ad hoc argumentum fusè responderetur in primo sententiarum, ubi explicatur quomodo non obstante immutabilitate Deus liberè produxit hunc mundum & omnia ad extra pro nunc. R. dist. mi. Illa volitio potuit non esse quantum ad substantiam, nego mi. quantum ad respectum rationis concedo mi. Itaq; volitio illa in substantia necessaria est sicuti ipse Deus, & veluti sunt omnes actiones immanentes Dei, sunt enim ipsemet Deus realitèr, libera dicitur tamen per respectum rationis quo contrahitur ad Creaturam, unde per hoc quòd non fuisset volitio creandi mundum solum tollitur respectus rationis & non aliquid reale.

Dico 2. Si res considerentur quomodocumq; in prædicamento collocabiles, sive directè, sive indirectè, & redu-

IV.

In secunda
acceptione
potest sub-
stantia esse
& redu-

et reductive, supremum genus praedicamenti substantiae est substantia in acceptione secunda. Hanc apud Auctores quidem sic propositam non reperi, excellentissimo tamen in re eam futurum communem.

Probatur Conclusio primò.

Authoritate Aristotelis qui in capite de substantia defendit partes integrantes veras esse substantias, quia non sunt in alio veluti in subiecto, sed veluti in toto Et 5. Met. 15. Inter substantias enumerat partes: & lib. 12. t. 12. substantiam dividit in materiam formam & compositum. Favet etiam Scotus quaest. 14. praed. ubi dicit: hanc Rationale est substantia esse verioris ista quantum est substantia; imò expressè ibi videtur concludere differentiam in genere substantiarum verè esse substantiam.

Probatur Conclusio secundò:

ratione. Illa verè debent collocari in praedicamento substantiae veluti suo supremo genere, quibus competit ratio substantiae, sed omnibus contentis sub substantia in secunda acceptione competit ratio substantiae, ergò erit genus ad illa, probatur mi. ratio substantiae est esse per se, seu per se subsistere, ita ut non sit in alio veluti in subiecto cum quo faciat unum per accidens, sed hoc competit omnibus illis, ergò: probatur mi. substantia in secunda acceptione comprehendit tam partes essentielles quàm integrales, tam completas quàm incompletas, sed omnes illae partes natae sunt facere unum per se & non sunt natae esse in alio veluti in subiecto, ergò. Imò satis probabiliter etiam censeo hoc potest de differentis, quia licet illae modum in essendi habeant quasi accidentalem, reverà tamen non sunt in alio veluti in subiecto inhaesionis, nec concurrunt ad faciendum unum per accidens, sed unum per se, ergò de illis idem ferendum esset iudicium, & quamvis non possit formaliter de illis praedicari, hoc in primis ad indirectam reductionem non requiritur, potest tamen substantia de illis identicè praedicari.

Dico. 3. Eorum quae directè in praedicamento collocantur supremum genus huius praedicamenti est substantia in tertia acceptione, scilicet finita & completa, contrahibilia per differentias ad omnes substantias completas finitas, tam corporeas quàm incorporeas, ita ut etiam comprehenduntur angeli & corpora caelestia. Est Communis Scotistarum & Thomistarum & est etiam expressè Philosophi 5. Met. 15. & 7. top. 5. ubi expressè inter species substantiarum enumerat demonia, caelos & astra.

Probatur Conclusio etiam

ratione; Quia tam angeli quàm corpora caelestia (de quibus tantum est difficultas) habent omnes condiciones reponibilium in praedicamento, ergò: ant. patet, quia sunt entia realia finita, completa ac univoca convenientia in ratione substantiae, ut sic cum aliis substantiis sublunariis.

Confirmatur ratio: Quia illis conveniunt affectiones huius praedicamenti, ergò conveniunt in ratione substantiae, probatur ant. quia substantiae accidentibus; angeli enim substantiae volitionibus & intellectibus, corpora caelestia quantitati & luminari, admittunt etiam

contraria, quia angelus est capax amoris & odii, caelum modò illuminatur modò lumine privatur, sunt etiam entia per se existentia ex genere & substantia constantia: ergò.

Opponitur Authoritas Aristotelis

10. Met. 16. Corruptibile & incorruptibile differunt genere, sed corpora caelestia non sunt corruptibilia, ergò non conveniunt in genere substantiae cum sublunariis. R. cum Doctore in 4. d. 6. q. 10. Philosophum loqui de genere Physico, id est de materia, non verò de Logico: & haec est communis explicatio: nam saepe Philosophus accipit genus pro materia, & patet etiam, quia nulla duo sunt ejusdem generis Physici, bene tamen Logici, quod potest continere nulla non pertinentia ad idem genus Physicum.

QUAESTIO III.

De Divisione Substantiae in Primam & Secundam.

Aristoteles capite 5. de Categ. quod

I. est de substantia, eam divisit in primam & secundam, Substantiam primam vocat, (quae neg. de subiecto dicitur) id est de nullo inferiori essentialiter praedicatur (neg. in aliquo subiecto est) id est nulli subiecto inhaeret: Et ulterius ait, substantiam primam esse maximè substantiam, non ideò praecise ut voluit aliqui, quod subter omnibus accidentibus singularibus, sed etiam quia substat ipsis substantiis secundis, seu praedicatis essentialibus, & nullum aliud ens, sive sit substantia, sive accidens substat ulterius primae substantiae, quare ibidem docet Philosophus species infimas esse magis substantias quàm subalternas, quia magis accedunt ad substantias primas. Substantiam secundam describit, quae non inest quidem subiecto scilicet inhaesionis, tamen de subiecto aliquo dicitur, id est praedicatur de aliquo inferiori formaliter verbi gratia: homo de Petro & Paulo &c. In terminis sic ait Aristoteles, Secunda substantia dicuntur species in quibus ea quae principaliter substantiae dicuntur (id est primae) insunt & harum specierum genera. Utraque substantia dupliciter accipi potest, primò & secundò intentionaliter. Substantia prima primò intentionaliter sumpta, est quae non potest communicari pluribus cum sui multiplicatione & tales substantiae primae sunt omnia individua & singularia; secundò intentionaliter sumpta est, quae de uno solo praedicari potest: Substantia secunda primo intentionaliter sumpta est, quae est communicabilis pluribus ea communicabilitate scilicet quae requiritur & sufficit ad universalitatem, seu ad rationem naturae communis; Secundò intentionaliter sumpta, quae est praedicabilis de pluribus, prout sunt omnia genera & species. His praenotatis in hac quaestione inter Auctores controvertitur, an praedicta divisio sit aliqua propria divisio, vel potius sit enumeratio plurium accidentium? Plures sunt qui putant esse veram divisionem, scilicet subiecti in accidentia. Attamen contra tales

Explicatur quid Aristoteles intelligat per substantiam primam & secundam.

III. Substantia dicuntur species in quibus ea quae principaliter substantiae dicuntur insunt & harum specierum genera.

II. Divisio illa non est aliqua propria dicta.

Dico I. Praedicta divisio substantiae in primam & secundam non est vera aliqua divisio propria dicta.